

(25. 2.)

AMENDEMENTEN VAN DEN HEER DE GEER.

Ingezonden 19 October 1920.

Ondergeteekende heeft de eer de volgende amendementen voor te stellen:

I.

Artikel 243^e wordt gelezen als volgt:

Het percentage van heffing is vrij, met dien verstande, dat van geen toeneming van het belastbaar inkomen een hooger percentage mag worden geheven dan van diezelfde toeneming in de Rijksinkomstenbelasting geheven wordt, vermeerderd met vijf voor de toenemingen tot f 3000, van zes voor die van f 3000 tot f 6000, en van zeven voor die boven f 6000.

II.

Na § IV wordt ingevoegd een § V van dezen inhoud:

In afwachting van een herziening der wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 156) wordt over 1921 en volgende jaren, in elke gemeente waarin de opbrengst van de plaatselijke directe belasting naar het inkomen over het dienstjaar 1920, respectievelijk 1920/21, méér bedraagt dan de opbrengst in hoofdsom van de Rijksinkomstenbelasting over het dienstjaar 1920/21, het krachtens de artikelen 1 tot en met 9 dier wet uit te keeren bedrag verhoogd met anderhalf maal het percentage waarmee de eerstbedoelde opbrengst de laatstbedoelde te boven gaat. Het percentage van verhooging bedraagt in geen gemeente meer dan 300.

DE GEER.

Toelichting.

De toestand in onderscheiden gemeenten is ernstig en eischt onmiddellijk voorziening.

Op ongezochte en treffende wijze is dit aan het licht gekomen in het afgelopen voorjaar, toen de Regeering voorstelde de gemeentelijke inkomstenbelasting af te schaffen en den gemeenten slechts te vergunnen 100 opcenten op de Rijksinkomsten- en vermogensbelasting te heffen.

Die 100 opcenten bleken te laag. Toen men berekenen ging, welk aantal opcenten dan zou moeten toegelaten worden, wilden de financiën der thans zwaarst belaste gemeenten niet in de war geraken, kwamen zoó exorbitante cijfers voor den dag — tot 300 opcenten en méér —, dat reeds hierdoor het plan onmogelijk geworden was. Begrepen werd, dat de heffing van een zóódanig aantal opcenten den druk op de hoogste toenemingen onhoudbaar zou maken. Die hoogste inkomensdeelen toch worden thans reeds belast met 39 pct., wanneer men de heffingen uit Rijksinkomstenbelasting, Vermogensbelasting, Verdedigingsbelastingen en Leeningopcenten bij elkander telt. Een heffing van 325 opcenten op de Rijksinkomsten en Vermogensbelasting — zooals bijv. in een met name genoemde gemeente noodzakelijk bleek — zou die 39 tot 94 opvoeren. Zoo ook de provincie haar wettelijk toegelaten

aantal opcenten ging heffen, zou dit cijfer worden 97 à 98 pct.

Dit oordeelde zich zelf en het opcentenplan werd prijsgegeven.

Op ongezochte wijze kwam hierdoor intusschen de ernst van den *bestaanden toestand* aan het licht.

Immers wat bleek hieruit?

Dat die gevreesde 300 en meer opcenten *ook thans* geheven worden; wel is waar niet van de hoogste inkomensdeelen, maar juist daardoor *nog veel zwaarder* van de kleinere en middelbare inkomens.

Het feit ligt er toe: menige gemeente haalt uit de plaatselijke inkomens driemaal zooveel als het Rijk. De hoogste toenemingen worden noodgedwongen gespaard. Het gevolg is, dat van de lagere inkomens het driedubbele van de Rijksheffingen zelfs *ver overschreden* wordt.

De door den Rijkswetgever moeizaam geregelde progressie en nauwkeurig afgewogen verdeling van lasten wordt op die wijze radicaal verstoord. In het totaal, dat elk ingezetene in de gezamenlijke inkomensheffingen betaalt, is — althans in menige gemeente — van de lijn der Rijksprogressie geen spoor meer te ontdekken.

Deze toestand is ontstaan (en wordt iederen dag erger), sinds de percentages van de gemeentelijke inkomstenbelasting met sprongen omhoog gaan. Was vroeger in een gemeente de stijging met 1 pct. van een jaren lang stabiel gebleven heffingspercentage een gebeurtenis, die met eenige zorg vervulde, thans wordt niet met percentages, maar met vermenigvuldigingscijfers gerekend en is een verhooging met 4 à 5 pct. te gelijk een normaal verschijnsel.

Het ontwerp tot „verruiming van het gemeentelijk belastinggebied”, dat 14 jaar geleden, toen een Staatscommissie het ontwierp, en 10 jaar geleden, toen de Regeering het indiende, verdienste had, is onder deze omstandigheden — althans voor de gemeenten waarover het nu gaat — zonder veel betekenis geworden. De opbrengst van de nieuwe belastingen zal geen zoden meer aan den dijk zetten. Daarvoor zijn de cijfers, waarmee thans gewerkt wordt, te grotesk.

Wat thans slechts redding kan brengen is tweërlei:

1°. een juiste regeling van de gemeentelijke inkomstenbelasting;

2°. een gewijzigde financiële verhouding tusschen Rijk en gemeenten.

Het één staat met het ander in onverbrekelijk verband.

Ad 1um. Dat in de gemeentelijke inkomstenbelasting de progressie minder scherp is dan bij het Rijk, is op zich zelf verdedigbaar, wijl het Rijk daarnevens tal van indirecte belastingen heft. Een zeer zwakke progressie, of zelfs een uniform tarief, was dan ook in menige gemeente langen tijd regel. Doch dit gold in den tijd van de oude percentages; een radicale verstoring van de Rijksprogressieregeling was er toen niet het gevolg van. Wanneer evenwel — zooals thans — in verschillende gemeenten geheven wordt tot 15 à 20 pct. van het inkomen en dan de hoogste heffingspercentages reeds werken voor inkomens van 4 à f 5000, dan voert dit tot verhoudingen, waarbij de bedoeling van de Rijksprogressie volkomen verloren gaat. De wetgever zal op dit punt onvermijdelijk moeten ingrijpen, en, zoo ooit, dan is het daartoe bij *dit* wetsontwerp het oogenblik. De limiet, die door natuurlijke noodzaak aan de belasting der hoogere toenemingen is gesteld, behoort ook voor de lagere inkomens in 't oog gevat te worden. Het ongelimiteerd aantal opcenten, dat bij de hoogere toenemingen wiskunstig tot ongerijmdheden voert en daarom achterwege blijft, is evenzeer ongerijmd bij de lagere inkomens.

Aan de plaatselijke inkomstenbelasting behoort derhalve een limiet gesteld over de geheele lijn der toenemingen. Als uitgangspunt ware daarbij te nemen de progressie der Rijksinkomstenbelasting, terwijl deze progressie dan kan worden getemperd, en dus voor gemeentelijk gebruik geschikt gemaakt, door een gelijk percentage daarboven voor alle toenemingen toelaatbaar te verklaren. In het amendement is dit gelijke

percentage op 7 gesteld, met eenige degressie voor de inkomensdeelen beneden f 6000.

Intusschen wordt geen enkele gemeente verplicht dit gelijke percentage ook inderdaad op alle toenemingen toe te passen. Zij kan het op de ééne toepassen en voor de andere een lager percentage vaststellen. Evenmin is zij aan het Rijkstarief als uitgangspunt gebonden. Beide elementen — Rijkstarief en surpluspercentage — vormen, onderling vereenigd, slechts een maximum-limiet. Wanneer dit maximum maar niet overschreden wordt, zijn de gemeenten overigens in het regelen der progressie volkomen vrij. Ook de band van het gewijzigd Regeeringsontwerp wordt haar daarbij niet aangelegd.

Het cijfer 7 is gekozen, ten einde voor de hoogste toenemingen de limiet ongeveer te stellen op wat thans in de zwaarst belaste gemeenten geheven wordt. De limiet wordt voor de hoogste toenemingen namelijk $15 + 7$, d.w.z. 22 pct. Dit maakt, wanneer het inkomen uit vermogen geldt, met de 100 procenten op de Vermogensbelasting die het ontwerp invoert en die het amendement intact laat, 24 pct. (De inkomsten uit vermogen op een 5 pct. basis berekend.) En het maakt met de 39 pct., die het complex Rijksbelastingen van de hoogste toenemingen heft (Inkomstenbelasting, Vermogensbelasting, Verdedigingsbelastingen en Leeningopcenten), en met de provinciale procenten die toegelaten zijn, een totaal van 66 pct.

De limiet, die het amendement aan de gemeentelijke inkomstenbelasting stelt, en die voor de hoogste toenemingen wordt 22 pct., heeft overigens het volgend verloop: tusschen f 2000 en f 3000 is ze $3,50 + 5 = 8,50$ pct.; tusschen f 3000 en f 4000 is ze 9,50 pct.; tusschen f 4000 en f 6000 10 pct.; tusschen f 6000 en f 7000 11 pct.; tusschen f 7000 en f 10 000 11,50 pct.; tusschen f 10 000 en f 15 000 12 pct.; tusschen f 15 000 en f 20 000 13 pct.; ze stijgt voorts bij elke f 5000 met 1 pct.; boven de f 50 000 stijgt ze per f 10 000 met 1 pct. — alles conform de Rijksinkomstenbelasting —, totdat ze bij f 70 000 de 22 pct. bereikt heeft.

Het is duidelijk, dat wanneer een gemeente van alle toenemingen de hoogst toegelaten percentages heft, de lagere inkomens in vergelijking met de hoogere nog zwaar zullen getroffen worden. M. a. w. het zal geoorloofd zijn de progressie minder scherp te maken dan bij het Rijk. Maar zóó onredelijk als op dit oogenblik zal niet meer worden geheven. Er zal althans eenige regelmatige stijging zitten in de maximaal toegelaten belasting der verschillende inkomensdeelen.

Een wettelijke regeling van deze materie — het schijnt van belang hierop met eenigen nadruk te wijzen — ligt trouwens ook op zich zelf voor de hand. Men kan nu eenmaal niet twee machten, naast en onafhankelijk van elkaar, elk naar eigen inzicht en behoefte, zonder met elkander voeling te houden, hetzelfde object onbepert laten belasten. Wanneer vennootschappen, door de werkingssfeer van haar bedrijf, belastingplichtig zijn zoowel hier als in de koloniën, of zoowel hier als in het buitenland, dan treft men regelingen om, zonder overbelasting der contribuabelen, aan elk der beide gemeenschappen haar aandeel te doen toekomen. Hetzelfde geschiedt — en vooral dit is hier concludent — wanneer vennootschappen belastingplichtig zijn zoowel in het Rijk als in de gemeente. Een wet regelt dit punt en distribueert de baten die aan elk der beide publieke lichamen toekomen. Niemand denkt er aan beide, onafhankelijk van elkaar, naar eigen goedvinden te laten heffen.

Wat voor de vennootschap de verdeelbare winst is, is voor den particulier het inkomen. Ook hier geldt hetzelfde en kan men niet twee machten zonder onderlinge voeling en zonder limiet op hetzelfde object loslaten. Dat dit een tijdlang goed liep, vindt zijn oorzaak in de lage percentages. Thans loopt het spaak en zal het in steeds meerdere mate spaak loopen, zoo niet een wettelijke regeling tot stand komt.

Het komt den ondergeteekende voor, dat het aanhangig

ontwerp niet behoort te worden afgedaan zonder dat op dit zeer voorname punt een voorziening getroffen wordt.

Ad 2um. Wanneer de Rijkswetgever handelt als onder 1°. aangegeven en op die wijze aan de onmogelijke toestanden, die in steeds meer gemeenten ontstaan, een einde maakt, dan zal hij tevens een ingrijpende wijziging moeten brengen in de financieele verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten.

Dat die verhouding wijziging behoeft, is sinds lang communis opinio.

Evenzeer dat de wijziging moeilijk is.

Over die beide punten behoeft niet meer gesproken te worden. Waar het thans op aankomt, is haar *aan te brengen*, en wel binnen den kortst mogelijken tijd. Alleen daardoor zal het ontzaglijk verschil in lasten tusschen den ingezetene van de ééne gemeente en dien van de andere, dat tot bedenkelijke gevolgen begint te leiden, worden opgeheven; althans verminderd; zal de uittocht van al wie verhuizen kan uit de zwaar belaste centra, met het gevolg dat de achterblijvenden in nog grooter moeilijkheden komen, worden gestuit; zal herstel van het geschokte krediet mogelijk zijn; en zal weer zekerheid en regelmaat kunnen komen in het financieel beleid der gemeenten. Ook dit laatste is van belang. De gemeenten, die wel weten dat het op deze wijze niet lang kan voortgaan, leven in een afwachtingsstemming, welke vaak tot het omgekeerde van bezonnenheid voert. Het wordt hoog tijd, dat zij precies weten waar zij in de toekomst aan toe zijn.

Een en ander heeft geleid tot de indiening van het tweede amendement. De limiet van het eerste amendement maakt, bij wijze van overgangsbepaling, een onverwijld verhooging der Rijksuitkeering in de thans zwaarst belaste gemeenten noodig. Stof voor een definitieve regeling biedt deze overgangsbepaling uiteraard niet. Daartoe hecht zij een te groot gewicht aan den in 1920 bestaanden druk. „In afwachting van de herziening der wet van 24 Mei 1897, *Staatsblad* n°. 156” — die naar de bedoeling van den ondergeteekende aanstonds behoort te worden voorbereid en zoodra mogelijk behoort tot stand te komen — is zij echter noodzakelijk en ook zeer bruikbaar. Wegens de waardevermindering van het geld ware reeds op zich zelf een verdubbeling van de Rijksuitkeering in alle gemeenten verdedigbaar. Het amendement gaat zóóver niet; laat integendeel elke verhooging na in gemeenten, waarin de opbrengst der plaatselijke inkomstenbelasting die der Rijksinkomstenbelasting niet te boven gaat. Waar ze die wel te boven gaat, wordt de Rijksuitkeering verhoogd en wel in stijgende mate naar gelang, blijkens de opbrengst der plaatselijke belasting, de druk zwaarder is.

In gemeenten, waarin de plaatselijke belasting 20 pct. meer opbrengt dan de Rijksbelasting, wordt het bedrag der uitkeering met 30 pct. verhoogd. Waar de plaatselijke belasting het dubbele van de Rijksbelasting opbrengt, wordt de uitkeering verhoogd met 150 pct., enz. Het maximum der verhooging is gesteld op 300 pct., zoodat aan geen gemeente in totaal meer zal worden uitgekeerd dan het vierdubbele van het bedrag, waarop zij thans krachtens de artikelen 1 tot en met 9 der wet recht heeft. De aftrek van art. 9bis blijft daarnaast bestaan, doch vermindert niet de extra-uitkeering, daar de aftrek plaats heeft na de percentsgewijze verhooging.

Gevreesd wordt soms, dat, wanneer bij de uitkeering rekening gehouden wordt met de hoogte der plaatselijke belastingen, dit tot opdrijving der uitgaven zal leiden. Voor die vrees bestaat ditmaal geen reden, daar het heffingspercentage over 1920 reeds vaststaat en de belastingopbrengst van dat jaar dus niet meer van de gemeentebesturen afhankelijk is.

Hoeveel de regeling aan het Rijk zal kosten, valt niet met zekerheid te zeggen. Ondergeteekende meent, dat een raming van 35 à 40 millioen aan den hoogen kant is, en is van oordeel, dat de herziening van de wet van 1897, wil zij bevredigend zijn, zeker een niet minder groote uitgaaf zal vorderen. Iets verontrustends of abnormaals ligt daarin niet. Afgezien nog van den grooten achterstand, die op het gebied der Rijksuit-

keeringen bestaat — reeds in 1903, toen de bekende Staatscommissie werd ingesteld, achtte men een herziening *urgent*, terwijl op dit oogenblik nog niets in die richting is tot stand gekomen —, behoort vooral op het volgende de aandacht te vallen. Het Rijk geniet in zijn *invoerrechten*, *accijnzen* en zooveel andere middelen, waarvan de opbrengst afhankelijk is van den prijs van goederen en leveranties, een natuurlijk profijt van de waardevermindering van het geld, als compensatie van de hogere uitgaven waartoe die waardevermindering haar noopt. Voor de gemeente ontbreekt grootendeels dit gunstige element. Het belastbaar inkomen is ook voor haar — evenals voor het Rijk — gestegen. Maar overigens ondervindt zij van de gewijzigde verhoudingen slechts de nadeelen. Bij het vele, dat reeds lang tot herziening van de uitkeeringen maant, is dit een nieuwe zeer klemmende beweegreden. Eene, die te meer in het oog springt, wanneer men bedenkt dat het immers juist het gemis der eertijds door de gemeenten geheven *accijnzen* is, dat steeds als voornaamste rechtsgrond voor de uitkeeringen is beschouwd.

Overigens behoort in dit verband ook niet vergeten te worden, dat deze nieuwe Rijksuitgaven, in zoover ze beoogen een eind te maken aan den onhoudbaren druk die thans in sommige gemeenten bestaat, in economischen zin geen nieuwen last op de natie leggen, maar slechts beteekenen een gelijkmatiger verdeling van den druk over de verschillende gemeenten des lands.

Hoewel de bedoeling is, dat de noodmaatregel slechts korten tijd zal behoeven te werken, omdat inmiddels de wet van 1897 zal zijn herzien, wordt toch zekerheidshalve en ook uit een oogpunt van wettelijke elegantie in het amendement gesproken van „1921 en volgende jaren”.

Ten overvloede zij nog opgemerkt, dat beide amendementen één geheel vormen, in zoover de noodzakelijke normalisatie van de plaatselijke inkomstenbelasting, door het eerste amendement beoogd, thans in tal van gemeenten niet mogelijk is zonder de compensatie van het tweede amendement.

Om die reden is dan ook de nieuwvoorgestelde § 5, als in onverbreekelijk verband staande met de in geding zijnde materie, in dit ontwerp op haar plaats.

(25. 3.)

AMENDEMENTEN VAN DE HEEREN J. TER LAAN
EN VAN DEN TEMPEL.

Ingezonden 20 October 1920.

Ondergeteekenden hebben de eer de volgende amendementen voor te stellen:

I.

Artikel 3. In artikel 240 op te nemen: letter *b*.
Eene grondbelasting op de gebouwde eigendommen.

Bij aanneming van dit amendement wordt voor het voorgestelde onder letters *b*, *c*, *d*, enz. gelezen *c*, *d*, *e*, enz.

II.

In artikel 240 te doen vervallen letter *m*:

Debietrechten op wijn, bier, gevogelte, wild en, voor zooveel daarvan geen rijksaccijns of rijksdebietrecht wordt geheven. andere genotmiddelen.

III.

Artikel 5. Na artikel 242a op te nemen een nieuw art. 242b, luidende:

„Op de gebouwde eigendommen en daarbij behorende erven kan naar mate van hunne huur- of verkoopwaarde, tot een voor alle perceelen gelijk heffingspercentage, eene grondbelasting worden geheven.

In zoodanig geval worden geene opcenten op de hoofdsom der rijksgrondbelasting voor deze eigendommen geheven.

Vrijstelling van de in het eerste lid bedoelde belasting wordt uitsluitend verleend ten behoeve van de eigendommen, waarvoor, overeenkomstig art. 25 der wet van 26 Mei 1870 (*Staatsblad* n°. 82), geen belastbare opbrengst in de kadastrale leggers wordt opgenomen, zoomede voor stichting van gebouwen, dienende tot landbouw, tuinbouw, veehouderij en soortgelijke middelen van nijverheid om den ontgonnen of drooggemaakten grond zelven vruchten te doen afwerpen, zulks op den voet als bepaald is bij de artt. 26 en 27 der wet op de grondbelasting.

Zij wordt tot geen hooger totaal bedrag geheven dan een en een-vierdemaal de som welke verkregen zou zijn, indien de opcenten op de gebouwde eigendommen, bedoeld in het vorig artikel, tot hun maximum waren opgevoerd.”

De letters *b*, *c*, *d* en *e* worden respectievelijk *c*, *d*, *e* en *f*.

IV.

In artikel 242e te doen vervallen de woorden:
anders dan in winkels, kantoren en stations.

Voor gemiddeld tien arbeiders worde gelezen:
gemiddeld vijf arbeiders.

V.

Artikel 6. In artikel 243d vervalle het vierde lid, luidende:

Het bedrag in dit artikel bedoeld mag voor geen inkomen meer bedragen dan f 800, vermeerderd met het bedrag, waarmee dat inkomen bij toepassing van artikel 38 der Wet op de Inkomstenbelasting 1814 zou worden verminderd.

Indien dit amendement niet mocht worden aangenomen, worde voor f 800 gelezen f 1000.

VI.

Artikel 17, § III. In den eersten zin van het laatste lid worde voor 265e ingevoegd 243c.

J. TER LAAN.

J. VAN DEN TEMPEL.

Toelichting.

Amendement I en III. Het komt ondergeteekenden gewenscht voor de mogelijkheid tot het heffen van eene eigen gemeentelijke grondbelasting te openen. De belastbare opbrengst is op verre na niet in overeenstemming met de werkelijke huur- of verkoopwaarde. Komt het aanhangige wetsontwerp op de grondbelasting niet spoedig tot stand, dan zullen de gemeentebesturen, bij aanneming van deze amendementen, deze belasting naar meer juisten grondslag kunnen heffen.

Amendement II. Invoering van debietrechten achten de ondergeteekenden niet wenschelijk. Eene dergelijke belasting zal niet alleen eene uitgebreide controle vorderen en bijgevolg hoge perceptiekosten vergen, maar bovendien eene bron van fraude vormen.